

MRKO/JE/VIĆI

Istorijski razvoj

O imenu:

Na početku ovog rada najprije je neophodno reći nešto više o samom imenu kao trajnoj oznaci kojom se indentifikuje kako svako fizičko lice tako i zajednica, narod ili država.

Govoriti o samom porijeklu imena Mrkovići ili Mrkojevići svejedno, konačan odgovor ako ga nije dao Dr Luka Vujović dat će lingvisti i istorija kao nauka, iako je teško doći do istorijskih činjenica na osnovu kojih bi se sa sigurnošću moglo utvrditi porijeklo, kao moguće osnove od kojih ime vodi porijeklo, su slijedeća predanja koja prenosi Andrija Jovićević u knjizi "Crnogorsko primorje i Krajina ": Prema prvom predanju ime potiče prema nekom mrkom čovjeku; prema drugom predanju ime potiče prema nekom mrkom barjaku koji su nekad imali preci današnjih Mrkovića i treće da su Mrkovići bratstveno ime.

Prvi toponimi koji se pominju u istorijskim izvorima su: šuma Gorana i potok Kunje koji se pominju za vrijeme bitke kod Bara 1042 godine, dok se toponim "de Dobra Voda" pominje 1406 godine.

Najraniji pomeni Mrkovića javljaju se u mletačkim izvorima, 1409 (Li Marchoe), 1449 (de Marchois) i 1559 (Marcovichi) kod Bara.

U turskom izvoru - Katastarski defter Skadarskog Sandžaka iz 1485 godine, pominje se (prema albanskom prevodu) "Nahija Mërkodlar" i bila je dio Skadarskog sandžaka. U kotorskim spomenicama Mrko/jevići se javljaju krajem XVI vj.

Mrko/je/vići na starim kartama

Mrkovići kažu Mrkovsko polje, Mrkovski barjak dok Krajnjani Mrkoviće zovu Mrkoti - Mrkoći, današnje (Velje Selo) i da potomstvo ovog zaseoka sebe naziva Mrkoći što se potvrđuje i kod stanovništva drugih zaseoka i odnosi se na stanovništvo koje živi na južnoj padini Lisinja /Ljesinja/ (Velje Selo) koje se pod tim nazivom prvi put pominje u istorijskim izvorima tek od 1878 godine, što potvrđuju brojni istorijski izvori a čemu odgovara lokacija sela Mrkojevići, koje se - prema Graviri Bara s okolinom, prema Comutiou; te graviri Bara iz Coronellijevog atlasa i graviri Bara iz 1550 godine – nalazilo u gornjem dijelu južne padine Lisinja /Ljesinja/

Prvo pominjanje Gorane kao naseljenog mjesta može se vezivati za 1442 godinu kada su Mlečani pridobili dvije družine Mrkovića. Ova činjenica uzimajući u obzir sve specifičnosti

uslovljene gravitacionim položajem pomenutog sela kao i sela Kunje, čini neosnovanom tezu onih koji negiraju srodnost stanovništva ovih sela sa ostalim stanovništvom.

Marijan Bolica u svom opisu skarskog sandžakata iz 1614 godine poslije opisa Bara navodi: sela Dobra Voda, Race ili Radu, (a to je Ravanj), Kunje (Cumgini), Mrkojević (Marcoeuich) i Gorana. Pored nabrojanih sela dati su i podaci o njihovom stariješinama te broju kuća i vojnika.

Takođe iz pisama koje je uputio vojvoda Simo Popović knjeginji Mileni stoji slijedeće " Za prve dane bombardovanja bio se vojvoda Plamenac, koji je već dvije ure na onu stranu Bara prošao, zaustavio oko sela Mrkojevići – jedno veliko tursko pleme, koje broji oko 800 pušaka." Dok u memoarima vojvoda Simo Popović iznosi da u okrugu barskom su sela "Zaljevo, Dobrovoda, Pečurice, Mrkojevići, Kunje, Gorana, Mikulići, Tuđemili, Krajinska sela .

Nakon 1878 izvršena je nova teritorijalna organizacija Crne Gore pa pored starih formirani su i novi srezovi i kapetanije. U okviru primorske nahije ustanovljen je srez barski u čijem će se sastavu pored ostalih naći i novo ustanovljena kapetanija Mrkovska (teritorija Mrkovskog barjaka, kako se to područje administrativno označavalo u vrijeme turske vladavine) a koja se javlja i pod imenom Mrkojevićka kapetanija koja je obuhvatala sela Velji Mikulići, Mali Mikulići, Dobra voda (Dobrovoda), Pečurice, Ravanj (Raven), Grdovići, Velje selo (koje se počinje po prvi put pominjati iz razloga što se ime sela prenosi na ime kapetanije), Dapčevići, Dabezići, V/ulići, Ljeskovac, Kaliman, Kruči, Kunje i Mala Gorana dok će se u sastavu kapetanije i Crne Gore Velja Gorana naći nakon riješenja pitanja statusa Ulcinja 1880 dok su nepoznati razlozi zašto je Međureč izostavljen iz popisa jer se u kartama navodi da je pripao Crnoj Gori još 1878 godine. Od 1878 godine selo Gorana se po prvi put pominje kao (Velja i Mala Gorana).

Tokom XX vijeka doći će do novih administrativnih promjena, tako da današnju MZ čine Dobrovoda, Pečurice, Raven, nova naselja Dubrava, Bušat, Kunja, Gorana i Pelinkovići a izostavljeni su Velji i Mali Mikulić koji gravitiraju Starom Baru, Kaliman, Međureč, Ljeskovac i Kruči koji pripadaju opštini Ulcinj.

Današnje značenje imena Mrkojevići se ne može poistovjećivati sa nekadašnjim plemenom Mrkovići iz više razloga :

- 1) Ni kod današnjeg a ni kod starijeg stanovništva ne postoji pojam o plemenu,
- 2) Ne postoji predanje po kojem su svi stanovnici Mrkovića od istog rodonačelnika (kao kod Bijelopavlića, Vasojevića, Pipera...), što potvrđuje nepostojanje svijesti o krvnoj srodnosti svih Mrko/je/vića po osnovu porijekla.
- 3) Današnji stanovnici Mrko/je/vića ne mogu svi sa sigurnošću reći odakle su im preci, što ukazuje sa jedne strane na starost stanovništva koje je živjelo u oblasti Mrkovića a sa druge na postojanje ako tako mogu reći dva sloja stanovništva, starosjedioci i doseljenici:
- 4) Procesu zbližavanja stanovništva doprinose daju: prostor na kome se živi, sklapanje brakova i dug period osmanske vladavine tokom koje će trajati islamizacija stanovništva.

Prošlost:

Oblast Mrko/je/vići imala je burnu istorijsku prošlost, a kao posledica toga što su se na ovom prostoru preplitali i sudarali razni društveni, politički , kulturni, privredni i vjerski uticaji i interesi još od početka življenja ljudi na ovom prostoru.

Na osnovu fizičko-geografskih karakteristika može se reći da je priroda pružala uslove za život ljudi na ovom prostoru još od davnina .Govoriti o počecima ljudskog života na prostoru koji zahvata oblast Mrko/je/vići dosta je teško, jer na ovom prostoru nije bilo većih arheoloških istraživanja.

Na osnovu arheoloških predmeta koji su nađeni na lokalitetu "mogile Curanovića", Ravanj (Raven) iz 600-1 god.p.n.e. može se reći da život na ovom prostoru datira još iz VII vj. p.n.e. tj. gvozdenog doba.

Prvi poznati stanovnici ove oblasti bili su Iliri. Tokom IV i III vj.pr.n.e. ovaj prostor bio je zahvaćen grčkom kolonizacijom kao i rimskim uticajem najprije jedinstvenog a od 395 godine pod uticajem Istočnog Rimskog carstva (Vizantije).

Tokom velike seobe Slovena na Balkanskom poluostrvu a koja je trajala tokom VI i VII vijeka Sloveni postepeno osvajaju i naseljavaju i provinciju Prevalis, koja je zahvatala i današnju oblast Mrko/je/viçi.

Slovenska plemena početkom IX vijeka u ovom dijelu Balkana formiraju svoju sopstvenu, dukljansko-zetsku državu, koja se sastojala od devet župa, među kojima je bila i jedna od tri primorske župe – župa Prapratna, koja se po mnogim istoričarima nalazila na prostoru oblasti Mrko/je/viça.

Tokom srednjeg vijeka nad prostorom koji danas zahvata oblast Mrko/je/viçi smijenjivao se uticaj Duklje, potom Vizantije. U periodu vladavine Nemanjića (Raške 1180-1360) granice barskog distrikta nisu prelazile zemljište Ratačke opatije, prevoj Sutorman, grebene Rumije i Lisinja i prevoj Dobra Voda, gdje je počinjao distrikt Ulcinja.

Sami Mlečani za vrijeme pregovora o miru sa Balšom III od 1408-1409 godine, nisu mogli utvrditi dali župa Prapratna pripada jednom od ova dva distrikta ili je područje “za sebe”.

Od 1442 susjed, saveznik i neprijatelj Mrko/je/viça je Mletačka Republika. Posredstvom Ulcinjskoga kneza 13. septembra 1442 godine Mlečanima su prišle dvije ratničke družine Mrk/je/oviça, naseljenih između Bara i Ulcinja, a dobili su i povlastice od strane Mletačke republike 11. jula 1446 godine. Nekoliko dana kasnije 31. jula 1446 godine potvrdio je iste povlastice drugoj skupini Mrko/je/viça (Grdojeviça). 23.januara 1449.god. Senat je potvrdio povlastice kojima su ustupljeni posijedi u predijelu Poprat od strane mletačkog upravnika Bara objijema družinama Mrko/je/viça.

Od 1463. god. počinje se osijećati opasnost i od Turaka, a prva veća opasnost zaprijetila je 1474. god. prilikom turske opsade Skadra.

Pad Skadra 1479. god.u Turske ruke označava i prekretnicu u istorijskom razvitku Mrko/je/viça jer dotadašnji saveznici Mlečani i Mrko/je/viçi može se reći, da se razilaze iz razloga što su to nametnule novonastale okolnosti koje su Mrko/je/viçima nametnule još jednog moćnika, te se trebalo sačuvati od stradanja.

Mrko/je/viçi su se nakon toga odmetnuli od Mletaka i počeli za svog zaštitnika priznavati Tursku, što čine iz razloga da bi mogli i dalje obrađivati zemlju oko Skadra a koju su smatrali svojom.

Prema podacima iz Katastarskog deftera Skadarskog sandžakata iz 1485. godine selo Merkojeviçi broji 140 kuća i nalazi se u /Nahija Mërkodlar/*(prema albanskom prevodu) i pripada hasu koji je pod ingerencijom Skadarskog sandžak-bega. Ukupan prihod koji je ubiran iz sela Mrko/je/viçi iznosio je 10.004 akçe, a ispendža (zemljarina) koja je uračunata u ukupan prihod iznosila je 4.000 akçi.

Prema ovom izvoru osmanlije su formirali nahiju – okrug – koja je najvjerovatnije imala status spahijske jedinice.

Nakon što su za svog zaštitnika počeli priznavati Tursku, pošto su Mlečani i Turci uspostavili dobre odnose zarad održavanja pregovora i trgovinskog prometa, to počinju Mrko/je/viçi iskorišćavati na način što su počeli prisvajati zemlju koja je bila pod Mletačkom upravom. Na njoj su počeli podizati svoja staništa zbog čega je Mletačka Republika tražila od Porte krajem 1551 godine da se ta staništa poruše.

Padom Bara i Ulcinja 1571.god. Mrko/je/viçi su se ponovo našli pod Turskom upravom, čime je okončan period tokom kojeg su bili u potpunosti ili dijelom pod Mlečanima, koja će trajati do 1878 godine.

Dolaskom Turaka 1571. god. stanovništvo Bara, Ulcinja i Mrko/je/viça dobija određene privilegije koje su istaknute u povelji iz 1571. god. koju je 1575. god. potvrdio sultan Murat III, nasljednik sultana Selima II i unešena je u defter 1582. godine.

Za Mrko/je/viće je od značaja bila samo prva odredba koja glasi:
"Da se od Barana i ljudi iz okoline ne uzimaju dječaci u janjičare".

Po predanju koje navodi A. Jovićević Mrko/je/vići su pomogli osmanlijama pri osvajanju Svača – episkopskog grada još iz XI vijeka – te su im kao nagradu dodijelili i zamijenili, dotadašnji mrki barjak koji su imali još od ranije, bijelim barjakom, u znak najvećeg vojničkog odlikovanja koji nije imao obilježja. Te da su dobili da nesmetano odlaze u Skadar, i od njega da su imali i pomoći.

Za vrijeme dugotrajnog kandijskog rata (1645 – 1669) Mlečani su januara 1649. godine, uzaludno pokušavali da osvoje Bar. Turci su uz pomoć Mrko/je/vića uspjeli da ga odbrane.

U mletačko – turskom ratu 1717. godine Mrko/je/vići su posljednji put pokušali da pomognu Crnogorcima koji su podržavali Mlečane, ali bez uspjeha, te su se itekako bili zamjerali Turcima.

Ono po čemu je specifičan period osmanske uprave je islamizacija koja je otpočela početkom XVII vijeka. Prvi primjer koji govori da je otpočela islamizacija nalazi se u činjenici da se među iseljenim porodicama iz Mrko/je/vića u Poreč 1611. god. nalazila i jedna islamizirana porodica.

Do pojačane islamizacije je došlo u godinama između 1671 – 1697 godine. Sama Turska vlast počela je podsticati širenje islama, pod uticajem Skadra ka kojem su bili okrenuti Mrko/je/vići.

Mrko/je/vići su se nalazili pod jurisdikcijom cetinjskih mitropolita sve do 1740 godine što potvrđuju potpisi mrko/je/vićkih sveštenika koji se čitaju na aktima koje šalju nadležnima, Cetinjskim Vladikama. Iz pisma upućenog sa "Is Cetinja, nojebra 23. 1759. koje Vladika Vasilije piše nadležnom Mletačkom upravitelju u Kotor može se vidjeti njegov odnos prema Mrkojevićima a koje glasi:

Još vaše gospodstvo sva ova krajina moli da činiš dignut is Kotora dva brata Mrkojevića na dalje mjesto, zašto su se s njih lažah i nedobrih delah omrazili svemu narodu, budući oni nikad ni njih trag, nikakve službe principu ne učinili, a s Turcima kad su bile ratina principa vojevali, a danas oni u Kotor, a Černogorci pred Kotor, a da su to dobri ljudi, stajali bi na mjesto koje smo im dali, kako smo ih podhrali, no oni neblagodarni. Kako su dosta mutnje i štete nama učinili tako će i vama, ako ih pride iz Kotora ne izdenete.

P.A. Rovinski 1760 godine Farlati spominje tamo turke ali podjednako šnjima bili su i hrišćani (Rasciani shismatici) i da se u Mrko/je/vićima od 1760. god. nalazi i džamija a njena gradnja je počela 1752. godine. U selu Kunje džamija je podignuta 1774 god., u selu Gorana 1783 god., u Dobroj Vodi 1802 god., Pečuricama (Raven) 1891 god. i Ljeskovcu 1893 godine.

Već 1880. godine svi su oni, osim jedanaest kuća bili prešli u islam, a proces islamizacije se završava sa nestankom Turske uprave nad ovim krajevima.

Dakle islam na ovim prostoru počeo se širiti postepeno i sporadično. O motivima ljudi da prime islam vidi se u činjenici da" vlada Turske nije svoj jezik silom nametala pokorenim narodima, kao što su činile i čine ostale evropske države. Ona je spram drugih vijera daleko tolerantnija i čovječnija bila, od mnogih hrišćanskih vlada i država. Što se naroda isturčilo nije nožem ili paležom natjerano, već je to bilo u nekoliko dragovoljno, iz ličnih interesa a tome su doprinos dali i pojedini pravoslavni sveštenici.

Gospoda su se isturčila radi gospodstva, a sirotinja zato, da se oprosti spahija ili gonjenja. I stotine hiljada naroda voljelo je olakšicu tereta i materijalno blagostanje i ličnu slobodu i sigurnost po vijeri svoju, te prevrnu jednu i primi drugu. Ovim je u mnogome doprinjela i demokratska priroda muhamedanske vjere i uprave.

Ljudi u primanju islama su pronašli višestruke interese. i šansu da na bazi olakšica koje su Turci davali islamiziranom stanovništvu, riješi svoje egzistencijalne probleme, mogli su mirno da se bave svojim tradicionalnim zanimanjima – zemljoradnjom i stočarstvom, pa čak i trgovinom.

Svoj trgovački reon Bara i Ulcinja proširili su i na Skadar. U Skadru brzo postaju cijenjeni i stiču pravo da u gradu prenoće. Po narodnom predanju to je bila privilegija koju su Mrko/je/vići stekli pomažući Turcima da zauzmu Svač.

Izvor (točak) u polju Mrkovskom.

Kraj XIX vijeka donijeće promjene u znak potvrde da na ovim prostorima ništa nije vječno, tako će se Mrko/je/vići ponovo naći u granicama Crne Gore, i od tada počinje novi razvitak. Dakle završetkom crnogorsko-osmanskog rata 1876-1878 godine i mirom od 03.03.1878 godine u San Stefanu Crnoj Gori je bila zagarantovana nezavisnost, teritorijalno proširenje i izlazak na more, što je i potvrđeno na Berlinskom kongresu 1878 godine, odredbama koje su se odnosile na Crnu Goru.

Međutim između Crne Gore i Turske mnoga pitanja su ostala neriješena, a posebno se isticalo pitanje utvrđivanja nove granice, što kad su Mrko/je/vići u pitanju je imalo poseban značaj jer od konačnog utvrđivanja južne granice zavisilo je i da li će svi ući u sastavu Crne Gore ili će se podijeliti.

Tokom crnogorsko - osmanskog rata dio stanovništva Mrko/je/vića bio se predao, dok veći dio bio je izbjegao u Skadar i Ulcinj a kuće su im bile popaljene tokom rata, kako kaže vojvoda Simo Popović u svom pismu kneginji Mileni u kojem opisuje prilike za vrijeme opsade i zauzeća Bara, »da se nemaju na šta vraćati ako bi bili prinuđeni povući se natrag«. Uslijedio je poziv kralja Nikole da se vrate i izbjegli Mrko/je/vići se vraćaju iz Skadra i Ulcinja odmah po završetku rata svojim kućama i imanju.

Postavlja se pitanje što utiče na njihov brz povratak da li je u pitanju stav velikih sila iznijet kroz odredbe Berlinskog kongresa ili je po najprije pitanje života tj. bolje se vratiti svojim kućama iako popaljenim i imanju pošto se mogu vratiti negoli se izlagati novim nedaćama i patnjama biti beskućnik i prosjak u drugom - tuđem mjestu čija se sudbina ionako nezna.

Pored iznijetog brz povratak, nam ukazuje i na jaku vezanost i privrženost svome mjestu, kao i na dominantnost zanimanja kojima se bavilo stanovništvo a to su zemljoradnja i stočarstvo.

Ovakav razvitak prilika se poklapio sa političkim pragmatizmom knjaza Nikole čija je politika bila usmjerena na jačanje centralne vlasti u novooslobođenim krajevima i nastojanju da se pristupiti daljim aktivnostima koje bi vodile proširenju južne granice tj. dobijanju Ulcinja i teritorije koja gravitira Skadru a i samog grada, kao i zbog neizazivanja velikih sila a posebno Turske, pa iz navedenih razloga preduzeo je mjere da se Mrko/je/vići pridobiju jer u tome vidi veću korist no da ih na razne načine natjera na ponovno iseljavanje čime bi oslabio i onako neutvrđenu južnu granicu, što će rezultirati time da neće doći do naseljavanja crnogorskih porodica u Mrko/je/vićima kao što dolazi do naseljavanja Ulcinjskog polja i Brivske gore nakon što je Ulcinj pripao Crnoj Gori.

Na osnovu iznijetog može se zaključiti da je došlo do svojevrsnog sklada sasvim suprotnih interesa što je odgovaralo objema stranama.

Na Cetinju su u maju 1879. godine predstavnici evropskih sila obrazovali međunarodnu komisiju za sprovođenje razgraničenja Crne Gore i Osmanskog carstva /Turske/.

Zbog nesuglasica između članova komisije granična linija nije utvrđena u potpunosti a komisija se posle petomjesečnog rada razišla, međutim to neće biti smetnja za organizovanjem vlasti, nad onim, mada većim dijelom Mrko/je/vića koji je pripao Crnoj Gori jer je dio ostao van novih granica što se može utvrditi analizom pisanih izvora koji se bave ili dotiču pitanja južne granice, uvidom u kartama na kojima je označena južna granica kao i na primjeru sela Gorana koje nije bilo u

cijelosti pripalo Crnoj Gori što se može vidjeti kroz popis iz 1879 godine kada se dijeli, što je po prvi put, na dva sela Malu Goranu koja se našla u sastavu Crne Gore i Velju Goranu koja će ostati u sastavu osmanskog carstva do 1880 godine tj. riješenja pitanja statusa Ulcinja, od kada će se konačno naći u sastavu Crne Gore i kapetanije Mrkojevičke. Nakon posjete i susreta knjaza Nikole sa sultanom Abdul-Hamidom u Carigradu 1883. godine i postizanja sporazuma među njima po pitanju crnogorsko - osmanske granice između mora i Skadarskog jezera, granica biva obilježena 1884. godine.

Organizovanju vlasti na onom prostoru koji joj je pripao izvršeno je još 1878 godine što se može vidjeti u činjenici da je ustanovljena Mrkojevička kapetanija i imenovan prvi kapetan Bećir Kaplanović iz sela Kunje.

Kao rezultat sveukupnih promjena nastalih nakon 1878 godine crnogorska vlast je odmah pristupila reformi državne uprave.

Ovom reformom izvršena je i nova teritorijalna organizacija Crne Gore pa pored starih formirani su i novi srezovi i kapetanije. U okviru primorske nahije ustanovljen je srez barski u čijem će se sastavu pored ostalih naći i novo ustanovljena kapetanija Mrkovska.

Pečat Kapetanija Mrkojevička.

Ratna razaranja i nekolike nerodne godine odmah poslije rata veoma su pogoršale položaj stanovništva najbolji primjer koliko su bile teške ekonomske prilike u to vrijeme odražava činjenica gdje knjaz upućuje poruku narodu »da idu kud znaju dok je ranije« kao i da je od strane Ministarstva unutrašnjih djela donjeta naredba 22.06.1888. godine koja je dopunjena 15.01.1895. godine o zabrani nošenja i kupovini raskošnog odijela i kupovini luksuznih stvari na veresiju, skupih darova na prosidbama i sl.

Slabi materijalni uslovi, nerodne godine, male obradive površine po damaćinstvu, mali prinosi po jedinici mjere kao posledica neadekvatnog alata, slabog sjemena, sušnih godina, što se nastojalo nadoknaditi mukotrpnim radom i nezainteresovanost zvaničnika da se i u ovom kraju stvori bolji uslovi za razvitak poljoprivrede uticalo je da ekonomski položaj stanovništva bude težak a posebno se to odnosilo na sela Gorana, Kunje, Spahići i Pelinkovići iz razloga što su ova sela oskudijevala u vodi a limitirajući faktor za brži razvitak bila je i slaba saobraćajna infrastruktura.

Pogoršanju ekonomskog položaja doprinosilo je i samo stanovništvo pojavom sporova oko međa, pojila, puteva, izvorišta voda tj. zabrane prava na korišćenje izvorskih voda za natapanje zemljišta ako je ne bi platili, pa se dešavalo da u blizini samoga izvora propadaju usjevi od suše a da kroz istu njivu teče voda ali za potrebe drugog domaćinstva ili je čak odlazila uzalud, što se pravdalo obavezom, zavjet je zavjet.

Ovim se može zaključiti da ne prihvatajući da se izmijeni već ustaljeni način života da li kao posledica straha od novosti koje bi dolazile sa strane i zbog pridržavanja nekih nepisanih pravila, međusobnih sporova uticaće sve na sporiji razvitak a samim tim i na teže ekonomske prilike

Problem za stanovništvo a posebno za ono koje je živjelo u pograničnom pojasu i one koji bi odlazili u Skadar radi trgovine predstavljali su samovoljni istupi pograničnih stariješina i nizama iz sastava pograničnih straža turske redovne vojske, koji bi upadali u pogranična sela ili bi oduzimali robu i pored plaćenih dažbina i carine koju bi stanovnici odnosili na pazar u Skadar.

Veliki broj dažbina kojima je bilo opterećeno stanovništvo nepostojanje drugih izvora zarade uticali su na pojavu iseljavanja ka mjestima u kojima su mogli zaraditi, posebno nakon

normalizacije odnosa sa Turskom 1879 godine stanovništvo iz Crne Gore počinje odlaziti u Carigrad radi zarade a bilo je i onih koji se nisu vratili tj. ostaju da žive u Carigradu.

Pitanja vojne obaveze je kao i pitanje školovanja djece izazvalo dosta otpora kod Mrko/je/vića, kao i kod drugih muslimana u Crnoj Gori.

Prijetnje iseljavanjem natjerale su vojvodu Sima Popovića da dođe u Mrko/je/viće i održi skupštinu sa seoskim starješinama gdje je pokazao pravu umješnost i taktičnost u savlađivanju otpora koji su pružali i njihovom pridobijanju.

Njihove namjere okarakterisao je kao nepoštene i zle misli koje su iskazali prema gospodaru i vladi čestim davijama. Saopštio im je "da je volja Njegovog Veličanstva, da ostanu mirni i na svom mjestu ali u protivnom slučaju ako neće: otvorena su im vrata na Kameni most".

Pored svih nevolja sa kojima su se susretali kraj XIX i početak XX vijeka obilježili su dva događaja od velikog značaja za Mrko/je/viće i to izgradnja škole 1885 i puta Bar – Ulcinj otpočela 1903 godine i završena 1906 godine.

Ubrzo se stanovništvo našlo u ratnom iskušenju najprije prvi balkanski rat a ubrzo potom prvi svjetski rat i stradanja tokom trajanja austro-ugarske okupacije, tu je i godina 1918 i sve ono što donosi a i drugi svjetski rat će ovom kraju donijeti stradanja i žrtve kao rezultat želje da se pruži otpor neprijatelju i fašizmu kroz Narodno Oslobođilački Rat i podršku Partizanima, poginulih je bilo i na teritoriji Mrko/je/vića kao i na ratištima širom Jugoslavije a određeni broj je bio i u zarobljeništvu i njemačkim logorima. Od posledica rata će se početi oporavljati nakon oslobođenja 1944 godine i tokom poslijeratnih godina.

Spomenik borcima NOB-a i žrtvama II svjetskog rata.

I pored pozitivnih promjena koje nastaju tokom poslijeratnih godina, početkom 70-tih godina XX vijeka a posebno krajem XX vijeka kao posledica građanskog rata i teških političkih i ekonomskih prilika veliki broj ljudi napušta svoj zavičaj i nalazi utočište van granica Crne Gore.

Dijaspora je veoma brojna i značajan broj stanovnika živi u novim državama - bivšim republikama SFRJ, kao i mnogim evropskim i vanevropskim državama od Australije do Amerike.

Mrko/je/vići u zemlji i dijaspori, dali su značajan doprinos povratku nezavisnosti Crne Gore na referendumu 2006. godine.

NAPOMENA:

Priređeni tekst čini kratak prikaz dva naučna rada koji su odbranjeni na Filozofskom fakultetu u Nikšiću.

1. MRKOVIĆI, istorijski razvoj, 2001 godine.

2. MRKOVIĆI, krajem XIX početkom XX vijeka, 2005 godine.

Autor je rođen u Gorani – Mrkojevići. Živi i radi u Ulcinju.